

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

P. J. H. Krol
Wormerveer

Niet zielig, maar zalig

Psalm 146

Wij zijn eigenlijk allemaal hulpbehoevende mensen. Op elke leeftijd ook. Niet alleen zolang we een baby zijn en helemaal afhankelijk. Of als met de ouderdom ook de gebreken komen en we misschien opnieuw geholpen moeten worden met lopen en eten. Nee, niet alleen in het begin en aan het eind van ons leven, maar ook in die jaren daartussen hebben we hulp nodig. Ook als je in de kracht van je leven en kerngezond bent.

Wij mensen willen wel graag de indruk wekken dat wij onszelf wel kunnen redden. We kunnen soms zelfs kwaad worden als iemand ons hulp aanbiedt: „hoe komt 'ie erbij dat ik hulp nodig heb!” Zo houden wij ons groot.

Maar in feite kunnen we geen dag zonder hulp. Ook al ben je 30 of 40 jaar, je kunt niet alles zelf, je krachten schieten een keer te kort, er is een grens aan je kennis en bevoegdheid. Wij hebben dagelijks medemensens nodig: van de groenteboer tot de loodgieter, van de dokter tot de burens, van je man of vrouw tot je vrienden.

Mag dat de ouderen onder ons eens beïnvloeden. Laat u - hoe moeilijk het ouder worden soms ook te aanvaarden is - niet in de zielige hoek drukken, alsof er twee soorten mensen zijn: mensen die hulp nodig hebben en mensen die hulp kunnen geven. Er is maar één soort mensen: mensen die hulp nodig hebben. Natuurlijk de één meer dan de ander, maar toch niemand uitgezonderd, ook niet die kwieke verzorgsters of gezonde verpleegsters die dagelijks om u heen lopen.

Een waarschuwing

Gelukkig zijn er meestal medemensens op wie wij kunnen terugvallen, op wie we mogen rekenen. Dat is een geweldige zegen. Maar de dichter van psalm 146 laat daarbij wel een waarschuwing horen: hoe fijn het ook is als iemand je helpt, *vertrouw niet teveel op een menskind*. Want bij een mens is geen redding, één keer gaat immers zijn adem eruit.

Het is goed als mensen op elkaar steunen. Maar pas op, dat die man, die vrouw (ook al is het je eigen man of vrouw), niet alles voor je wordt. De kans is groot, dat je een keer weer zonder hem of haar verder moet.

Edelen

Deze algemene waarschuwing wordt nog voorafgegaan door een speciale: „vertrouw niet op edelen”.

Wie zijn dat?

Het meest voor de hand liggend, is hier te denken aan de vorsten, de aanzienlijken in het land. Je mag, de lijn doortrekkend naar onze tijd, wel denken aan de overheid, de rijken, de groten der aarde.

Dan zegt deze psalm dus: pas op dat je niet teveel vertrouwt op de hulp van machthebbers. Zij kunnen vaak wel helpen, maar zij doen het niet altijd.

Zowel in onze taal als in het hebreuws, kan „edel” echter ook slaan op iemands gezindheid. Dan zou het hier gaan om mensen die edel van hert zijn, de goeierds, de lieve mensen die altijd voor de ander klaar staan.

Waarom zou je voor de hulp van deze mensen dan moeten oppassen?

Omdat ook een goed hart een zwak hart blijft, en lieve mensen ook niet alles en altijd kunnen.

Psalm 146 waarschuwt ons dus: verwacht niet teveel van mensenhulp, want:

- mensen die helpen kunnen (de machtingen), zij willen niet altijd;
- mensen die helpen willen (de edelen van hart), zij kunnen niet altijd.

De combinatie van beide, van kunnen en willen, van macht en bereidheid tot hulp, is zeldzaam. Jesaja zegt wel: „de edele beraamt edele daden en hij staat voor wat edel is” (hfdst. 32 vers 8). Maar dat voorziet hij pas in de toekomst. Boven het gedeelte, waarin deze woorden voorkomen, staat: „het Messiaanse rijk”!

Gefeliciteerd

De kern van de psalm is een zaligspreek: „Welzalig hij, die de God van Jakob

Inhoud

- Drs P. J. H. Krol,
Niet zielig, maar zalig
- Drs A. van der Dussen,
Gereformeerd zijn in de moderne tijd (2)
- Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- Drs D. J. Buwalda,
Gnostiek (1)
- Drs P. J. van Kampen,
Vreemdelingen binnen onze poorten (4a. Een Vijandschap)

tot zijn hulpe heeft, wiens verwachting is op de HERE, zijn God”.

Het is eigenlijk een felicitatie: gefeliciteerd als u deze God als uw Helper hebt! Zalig is dat. En omgekeerd: armzalig als je deze God mist. Het is rampzalig zonder zijn hulp te moeten, want dan ben je alleen op de hulp van mensen aangewezen. En die hulp is maar zeer beperkt, zagen we net.

Wij hoeven ons niet flinker voor te doen dan wij zijn. Wij hebben hulp nodig, op elke leeftijd. Hulp van mensen, hulp van onze God.

Misschien zegt de wereld dan wel: ach, wat zielig, die mensen durven het niet alleen, die hebben een God nodig.

Maar laat u dan niet van de wijs brengen. Zing met psalm 146: dat is *niet zielig, maar zalig!* Zalig wie de HERE tot zijn Helper heeft. Want Hij is anders dan de medemens: *Hij kan en wil* en zal in nood, zelfs bij het naadren van de dood, volkomen uitkomst geven” (psalm 68 vers 10, oude berijming).

Een klinkend getuigschrift

Psalm 146 illustreert dat ook nog.

Vers 8 zegt: „de HERE heeft de rechtvaardigen lief”. Hij is geen almachtig wezen zonder hart voor zijn kinderen. Dat is heerlijk om te weten: wij dienen geen kille afstandelijke God, maar de HERE, die ons liefheeft. Hij wil wel.

En toch zou het, aan de andere kant, ook hopeloos zijn, als Hij niet de macht had die liefde in daden om te zetten. Als het bleef bij sympathie en solidariteitsgevoe-

lens, zonder dat we daar iets van merkten. Maar zo is het ook niet bij de God van Jakob, zegt psalm 146. De dichter geeft God als het ware een klinkend getuig-schrift mee. Lees maar:

Hij is het immers, „die hemel en aarde gemaakt heeft, de zee en al wat daarin is”, (zou deze machtige Schepper niet in staat zijn ons creatief te helpen?!)

„die trouwe houdt tot in eeuwigheid”; (mensen kunnen wel eens lelijk tegenval-len op den duur, maar Hij blijft trouw tot het einde)

„Hij heeft (al zo vaak) recht gedaan aan de verdrukten,

Hij heeft brood gegeven aan de honge-rigen,

Hij heeft gevangenen losgemaakt,
Hij heeft blinden weer ziende gemaakt,
Hij heeft de gekromden opgericht,
Hij heeft de rechtvaardigen liefgehad,
Hij waakt over de vreemdelingen,
wees en weduwe houdt Hij overeind.”
(vers 6 tot 9a)

Is dat niet een prachtig getuig-schrift?!

Deze God, die al zoveel geholpen heeft,
wil ook onze Helper zijn.

Het enige dat wij hoeven doen is, deze
psalm meezingen, en ondanks ons trotse
hart zeggen: HERE, U heb ik nodig.

Dan zijn ook wij te feliciteren.

A. van der Dussen
Haarlem

Gereformeerd zijn in de moderne tijd

2. Getroost en vrolijk in het donker ¹⁾

Waarom is sterven zo beangstigend? Omdat je dan alle houvast verliest. Alles in dit leven moet je achterlaten. Je moet afscheid nemen van de mensen die je lief zijn en van de natuur die zo mooi is. Je ziet scherp wat je allemaal fout hebt gedaan en je weet dat je het niet meer goed kunt maken. Je bent bang om voor God te verschijnen, die beter nog dan jezelf onthouden heeft hoe je gefaald hebt. Ligt aan de andere zijde van de dood dan niet het eeuwige leven voor allen, die de Here Jezus liefhebben? Jawel, maar er is zo weinig zekerheid dat dat echt zo is. Het enige dat aanleiding geeft om in het leven na de dood te geloven, is dat dat in de bijbel beloofd wordt. Maar die belofte wordt nergens door bevestigd; er is geen enkel teken dat erop wijst, dat het wáár zou kunnen zijn, dat met het sterven het leven begint. Het is alleen maar een WOORD - verder niets. Je kunt daar je schouders over ophalen en je laten imponeren door wat wél zeker is: sterven; zonde; afscheid; een zwart gat. Dat is ongelooft. Je kunt dat woord ook serieus nemen, vanuit de overweging dat Góð dat leven belooft, God, die trouw en almachtig is en niet liegt. Dan geloof je. Want dat is geloven: dat je huizen bouwt op het beloftewoord van God, al wordt dat door de donkere werkelijkheid om je heen alleen maar weersproken. Zo kun je vanuit dat geloof de dood aan: „Wie dan het woord van God kan grijpen en de ogen durft sluiten, wie zo door de dood heen het leven ziet - die gaat het donker binnen, springt niet meteen terug en schrikt niet, maar is er getroost en vrolijk bij.”

Alleen maar een woord . . .

Zo sprak Luther in een preek over Genesis 17 die hij in 1523 hield. Het is een prachtig voorbeeld van de manier waarop hij Gods heil ziet binnenkomen in onze werkelijkheid. Hij praat de duisternis waarin wij verkeren niet weg, maar benadrukt juist onze totale uitzichtloosheid: in het proces van sterven is als zodanig geen enkel lichtpunt aanwezig. Toch wil hij ons in dat absolute donker getroost en zelfs vrolijk hebben. Er is immers de belofte van God! Het is eigenlijk een onmogelijke belofte: een woord van leven als alles van sterven spreekt. Het is een belofte die op geen enkele wijze aansluit bij onze werkelijkheid. Maar het is toch een belofte die zekerheid geeft, omdat ze afkomstig is van de God voor wie het kenmerkend is dat Hij met zijn heil niet

aansluit bij wat we om ons heen zien. Zegt Hebreëen 11:3 niet, dat het zichtbare niet ontstaan is uit het waarneembare, maar dat de wereld enkel en alleen door het woord van God tot stand is gebracht? Welnu, zo is het met al het spreken van God: Hij roept dingen op die er niet zijn; Hij maakt alles uit niets. Daarom - al zie jij voor ogen niets anders dan zonde, dood en duisternis, het eeuwige leven is werkelijkheid met dat God het belooft. Zo is het woord van God een 'lamp die schijnt in een donkere plaats' (II Petrus 1:19), aldus Luther: in de totale duisternis van onze werkelijkheid valt licht, doordat God zijn scheppend woord van genade tot ons spreekt. Daardoor is het mogelijk getroost en vrolijk het donker binnen te gaan en door de dóód heen het léven te zien.

Modern

Er zit in deze benadering van het christe-lijk geloof iets uitgesproken moderns. Lu-ther heeft namelijk een besef onder woor-

den gebracht, dat juist in de moderne tijd velen heeft overweldigd: het besef dat het heil volkomen buiten ons bereik ligt en dat de barre werkelijkheid geen enkel houvast biedt voor het geloof. Wat zijn er veel mensen, die de moed hebben opge-given dat het nog wat worden kan met hun leven en met de wereld. Hoe zouden wij nog kunnen geloven in enige opbouw, in enige vooruitgang, sinds de Europese beschaving is uitgelopen op Auschwitz, op de verwoesting van het milieu, op de bizarre wapenwedloop? Alles spreekt van ondergang, schuld, lijden, dood; de mooie dingen vallen verwaasd uit de toon. Da-gelijks doen grimmige verkeersongeluk-ken en kwaadaardige gezwellen, ontslag en depressiviteit mensen wegzinken in een uitzichtloze duisternis zonder lichtpunten. En zeg niet dat het meevalt, want het valt niet mee!

In feite heeft Luther de wereld van zijn dagen datzelfde voorgehouden: zeg niet dat het meevalt met de duisternis, want het valt niet mee. Zijn konflikt met de RK-e kerk draaide om dit punt. Zoals bekend is het ontstaan vanuit de scherpe aanval die hij op 31 oktober 1517 heeft gedaan op het systeem van de aflaat: in de kerk toentertijd werd de vergeving te koop aangeboden. Toch is het niet deze aanval op de aflaat als zodanig geweest, die de Hervorming heeft ingeluid. Er was heel veel kritiek op de aflaat, zonder dat daar principiële vernieuwing van kwam. Het grootse van Luther is geweest, dat hij niet alleen z'n tanden heeft gezet in de aflaat-affaire, maar de verrotting heeft blootgelegd en aangepakt die daarónder schuil ging, namelijk de grootscheepse poging van de kerk om God en zijn heil in het verlengde te schakelen van óns leven.

Op naar de hemel !

De heersende gedachte in zowel de ker-kelijke praktijk als theorie was, dat het met de duisternis van het menselijk leven meeviel. Niemand ontkende dat de we-reld verdorven was door de zonde en dat de mensheid ellendig ver van God was af-gedwaald en zo zijn brandende toorn op-riep. Maar men had de vaste overtuiging, dat de weg terug bij redelijk nadenken en volhardende inspanning te vinden was. Men voelde zich op de bodem van een put zitten, waar het weliswaar schemer-donker is, maar waar in elk geval uitzicht bestaat op de hemel, op het licht. Wat meer is: men zag mogelijkheden om naar dat licht op te klimmen en God weer voor zich in te nemen. Zo ontketende de kerk een enorme beweging onder het motto: op naar de hemel! Men zag het goddelijke in het verlengde liggen van het menselijke, het heil aansluiten bij de eigen werkelijkheid. Gezien tegen die achtergrond is het begrijpelijk dat de bijbel minder belang-rijk werd en overwoekerd raakte door spitsvondig menselijk denkwerk: God hoefde niet meer speciaal tot de mens te spreken - Hij was tòch wel opspoorbaar, als Hij een enkele wenk gaf. Tegen die achtergrond ook is de aflaat verklaarbaar. Het was natuurlijk een heel extreem en ordinair idee, dat vergeving voor geld te

¹⁾ Bewerking van een toespraak, gehouden op 31 oktober 1986 op uitnodiging van het Haarlemse Contact Comité voor de Gere-formeerde Gezindte.

koop is, maar het was toch niet meer dan een uitloper van de diep gewortelde overtuiging, dat je God en zijn heil bemachtigen kunt vanuit de mogelijkheden die ons ter beschikking staan.

Deze gedachte is nog altijd opvallend vitaal, binnen en buiten de kerk. De put waarin de wereld zich bevindt is zo diep niet, of men ziet nog licht - hoog boven ons, ver weg, maar bereikbaar. Optimisten en activisten houden het de ontmoedigden en gedesillusioneerden hartstochtelijk voor: bij een uierste krachtsinspanning móet het toch mogelijk zijn een nieuwe wereld te vestigen zonder kanker, zonder wapens, zonder werkloosheid, zonder depressies. We beschikken over de mogelijkheden om de weg terug naar het paradijs te vinden en te bewandelen. Dat geloven nog steeds veel mensen, binnen en buiten de kerk. In elk geval praten veel mensen zich dat aan, bang als ze zijn voor de sombere vermoedens die diep in hun hart leven. En daarom heeft de hervorming waartoe Luther de stoot heeft gegeven nog steeds een boodschap, voor mensen binnen en buiten de kerk. Want wezenlijk heeft die hervorming erin bestaan, dat dit perspectief als vals is ontmaskerd en dat er een ander, vreemder, rijker, perspectief is aangewezen.

Oordeel en genade

Anders gezegd: fel en radikaal heeft Luther de bijbelse boodschap gebracht van oordeel en genade.

Hij heeft het er met geweld ingehamerd: God en zijn heil *zijn* niet meer bereikbaar voor ons. Onze werkelijkheid is niet open naar het licht toe en wij vinden God en het paradijs niet in het verlengde van onze mogelijkheden. Onze werkelijkheid zit potdicht. God heeft zich in zijn brandende toorn *totaal* van ons afgekeerd. Het is een dwaze vraag om te veronderstellen, dat wij gaten kunnen boren in onze duisternis. Wij leven onder Gods oordeel, zijn gericht. Daardoor kunnen wij met ons denken God nooit vinden en door onze inspanning de vergeving nooit grijpen. Onze werkelijkheid is hermetisch afgesloten van een betere werkelijkheid.

De enige mogelijkheid om in dat duister niet om te komen is, dat God zelf genadig door die afgeslotenheid van ons leven voor Hem heenbreekt. En dat doet Hij in zijn goede evangelie, het beloftewoord. Licht schijnt er alleen in onze duistere werkelijkheid, wanneer God zich tot ons wendt en opnieuw gaat scheppen door te spreken.

Ziedaar Luthers boodschap voor de moderne tijd. Enerzijds roept hij ons op om onder ogen te zien, dat het werkelijk donker is om ons heen. De ervaring van de moderne mens is niet van werkelijkheidszin ontbloot. Wij stuiten overal op het oordeel van God, die onze werkelijkheid heeft afgegrensd voor zijn heil, voor het leven. Daarom doen wij er goed aan de moderne ontgoocheling serieus te nemen als een heel reële reactie op vals optimisme en aktivisme. Anderzijds wijst Luther een weg, die wegvoert uit de sombere moedeloosheid die allen bevangt, die be-

seffen hoe duister onze werkelijkheid is. Het is de weg die zichtbaar wordt voor wie gelovig bouwt op Gods belofte van leven. Het lijkt nietig en dwaas, om tegenover de verpletterende feitelijkheid van dood en schuld, lijden en duisternis slechts het *woord* van God te stellen, maar voor Luther is dat nu net het lichtpunt, dat een geweldige blijdschap kan oproepen in het donker. De kracht van Gods woord is immers, dat het met voorbijgaan aan de feiten van zonde en dood een nieuwe werkelijkheid schept, even reëel en echt als die welke wij kennen. Vanuit de verkon- diging, dat God genadig met ons is, leert Luther ons zingen:

Al wordt de wereld ook een hel
en 't leven niets dan lijden,
wij vrezen niet, - Immanuël
zal stellig ons bevrijden.
Hoe satan ook woedt
en wat hij ook doet,
't is machtloos geweld, -
zijn vonnis is geveeld.
Eén woord, en hij moet vallen.

(Liedboek, gezang 401 : 3)

Eén woord, en hij moet vallen: volgende week zullen wij zien hoe konkreet dit wordt in het gebeuren waaraan Luthers naam voor alles verbonden is: de rechtvaardiging van de goddeloze.

G.v.d.Brink,
Rotterdam

Pastorale Notities

Bizar?

In een gezin wordt een kind uit India of Kenia financieel geadopteerd. Dat voltrekt zich zo: Pa is jarig, en omdat hij alles heeft wat zijn hartje begeert, inclusief een respectabele lijst wensen waarvan het leuk is om ze te hebben, dus houwen zo, vraagt hij een kind op zijn verjaardag. Het eerste maandbedrag wordt gegereerd. Het adoptief-kind doet per foto intree in het gezin. Er komen informaties over het verleden, de heup- en taillewijdte (als het een meisje is en er jurkjes moeten worden gemaakt), er ontwikkelt zich een kleine correspondentie met de verzorgster en later misschien met het kind zelf en het deelt in de voorbeden met opa's en oma's familieleden en vrienden. Is dat bizar?

Later zet de zaak zich voort: kinderen worden volwassen en trouwen en adopteren ook zelf een kind. En opa's en oma's horen in de avondgebedjes van de kleinkinderen waarin voorbede gedaan wordt voor dingen en beesten en mensen (tot beschamens toe) ineens de namen van Indiase kindertjes, want dat kindje heeft zelf geen pappa en mamma meer en het is heel erg arm. Is dat bizar? Of doodgewoon? Waarom ik deze vragen stel? Wel, we hadden Mission '87 in de Jaarbeurshal. Het nieuws liet de grote zaal zien met keurige matrassen. Het commentaar bleef objectief, maar je hoorde de nieuwslezer griezelen. Mee-gedeeld werd dat deze zaak zich afspeelde binnen de behoudende kring van de christenheid. Wel: zo was het ook. Geen bezwaar. Maar toen kwam de adoptie-stand in beeld. Rijtes foto's van kinderen voor wie „ooms en tantes" werden gezocht. Met een rood lampje als zich nog geen gemeld had. En groen, als de adoptie geregeld was.

Deze stand werd aangekondigd als „één van de meest bizarre" zaken. Mag ik vragen: wat is er nu eigenlijk bizar aan? Dat gezinnen een kind financieel adopteren? Is dat bizar? Of dat systeem met die lampjes? Is dat bizar? Wat mij betreft is het gewoon handig van die jongens: je kunt dan met één oogopslag zien of het levensonderhoud van zo'n kind gegarandeerd is, ja of neen. En of er regelmatig voorbede voor het kind wordt gedaan. En of er een beetje liefde naar toe gaat, per cadeautje of brief. Dat Mission '87 door de redactie van het nieuws als „uiterst rechts" bestempeld wordt is tot daar aan toe. Ik versta daar wat anders onder. Maar dat men zo'n stand bizar noemt kan ik alleen verklaren uit de menselijke kortzichtigheid die alles veroordeelt wat men niet kent. Dat is gewoon bekrompen. Het is maar hoe je tegen een zaak aankijkt.

Kolofon

Redaktie:

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de redaktie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Administratie-adres:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Telefoon
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs (bij vooruitbetaling):

f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar. Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm. Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen", Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Telefoon 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

Gnostiek

„Maar wanneer de Zoon des
Mensen komt,
zal Hij dan het geloof vinden
op de aarde?

(Luc. 18 : 8)

INLEIDING

Schrikt u niet van de term 'gnostiek', die u misschien wat vreemd voorkomt. Ik heb hem nodig om het kruispunt te bereiken van de actuele denk- en voorstellingswereld van nu. Een sleutelwoord.

Als de Heiland de judaïstische wetgeleerden van Zijn dagen voor de voeten werpt: „Gij hebt de sleutel der kennis weggenomen”, bedoelt Hij de sleutel die toegang geeft tot de „kennis” van God, de Schepper van hemel en aarde, integrale, radicale kennis. Die sleutel der kennis is: het leven dat Hij aan ieder van Zijn schepselen dagelijks toevoert in de levende samenhang van heel Zijn Schepping, haar volmaakte wetten en verbanden: het leven in dat geheel eigen verband met je naaste, je ouders, je vrouw, je kinderen, je volk. Die kennis doe je op met heel je bestaan, met lijf en leden. Wie de sleutel vindt, krijgt contact: het is een contact-sleutel. Die God Zelf beheert.

De smederij van de satan brengt hiervan een bedrieglijke imitatie in omloop. Vaak óók gnoosis genoemd. Maar het is dan pseudo-, leugengnoosis: gnostiek.

De grondwaarheid voor prof. Berkhof: „continuïteit in discontinuïteit”, onlangs in Opbouw d.d. 16 mei j.l. argeloos overgenomen, vertoont m.i. onmiskenbaar de trekken van deze gnostiek, en dient daarom in haar motieven en tendens nauwlettend onderzocht. We kunnen daartoe het best aansluiten bij zijn eigen uitspraken. Ik noemde ze op de jaarvergadering, maar ze vonden geen weerklank. Ze zijn te vinden in zijn boek „Christelijk geloof” (2e dr. Nijkerk 1973). Voor de duidelijkheid spatieer ik nu en dan en laat vet of cursief zetten. Wellicht overbodige herhaling heeft hetzelfde doel.

En verder probeer ik bij de bespreking telkens een greep vooruit te doen naar de volgende citaten: ze vormen m.i. een geheel uitlopend in de tendens: de omverwerping van de Wet van God de Schepper.

1. Pg. 162. „Voor de Schepping door het Woord wordt geregeld een beroep gedaan op Gen. 1 : 3, 6, 9, 14, 24, 26. Ps. 33 : 6; 148 : 5. Jes. 48 : 13. Joh. 1 : 1 vv. Hebr. 1 : 3; 11 : 3.

Van daaruit wordt dan meestal via de opvatting van het Woord als de 2e Persoon van de Triniteit verband gelegd met incarnatie en verlossing. Naar bijbels-theologische maatstaf mag dit verband niet zo direct worden gelegd. Beter is het om uit te gaan van de functie van het Woord in de heilsgeschiedenis”.

1,1. Hier spreekt een schepsel over zijn Schepper, de hoogste Majesteit, in vakterminologie.

Past dit een schepsel? De Naam vergruizeld tot een schroefje in het theologisch vakbedrijf onder de titel „Christelijk geloof”. Zeer zeker onder ons erg gebruikelijk. Dus ook geoorloofd? Denkbeelden dienst.

Zou de bijbel daardoor velen de indruk van leegte geven, van uitgestorvenheid, pas wat te verlevendigen door theologische handboeken? Wie leest de bijbel nog voor z'n plezier?

1,2. Maar wie beseft dat God, onze Schepper, juist deze béeldendienst haat als rechtstreekse import van satan in Zijn kosmos (Gen. 3 : 2-6) slaat alarm! Dit vergift vervreemdt ons van het leven, dat Hij Zijn schepselen dagelijks schenkt in Zijn peilloze gunst: de Creatuurlijke werkelijkheid! Daarin openbaart Hij Zich, in die wonderbaarlijke wereld, waarin wij zo feilloos verweven zijn in al die kunstige verbanden en wetten, „opdat wij Hem zouden tasten en vinden”. (Hand. 17).

1,3 Deze beeldendienst werkt eveneens onderlinge vervreemding.

God, de Schepper, openbaart Zich niet in een gemeenzame vaktaal, maar in het eigen leven van ieder van Zijn schepselen. Hoe licht komt hierdoor (Ex. 20) sombere vervreemding in onze gezinnen, levende leden van elkaar!

En worden onze kinderen in hùn zoeken van de Waarheid van hun leven door onze duidelijkheid van spreken en handelen op Haar spoor gezet?

Nakaarten komt te laat. Het sluit niet meer aan. (Pred. 12, 1).

1,4. Heeft een medescheppel op grond van zijn theologische vak-titel groter introductie bij ons, dat hij ons zijn z.g. „bijbels-theologische maatstaf” op zou kunnen dringen, die ons verbiedt te luisteren naar wat de Schepper Zelf aan ieder persoonlijk van ons. Zijn schepselen, in iedere levenssituatie openbaart?

1,5. Onze Heiland wijst ons de weg als Hij Nicodemus terugwijst. Ook deze kwam aandragen met zijn pretenties en hoogkerkelijk aplomb - met het geweld achter zich - onder het baldakijn van zijn ambt, maar dat tot vak was verworden: „wetgeleerde”. En in die qualiteit bezigde hij beschermend collegiaal met zijn vakgenoot de Naam van de hoge God. Maar hij en zijn - judaïstische - collega's hadden Hem omgebouwd en in die gestalte hun onderwijs doorgegeven: hun „bijbels-theologische maatstaf” had de traditie van de kennis van de God van Israël bij Zijn volk grondig vervalst. Misbruik van de Naam laat Jezus hem voelen.

Wat beschouwt B. als „heil”?

2. Pg. 156. „Het heil betekent dat deze wereld wordt gereinigd en opgeheven tot hoger bestaan”. 160. „De geschapen wereld is een onvolmaakte, zich in de tijd voltrekkende werkelijkheid”.

2,1. De geschapen wereld dient dus gereinigd, maar niet dáárom omdat wij mensen, die haar bewonen, dit geschenk van onze Schepper telkens door ons misbruik ontheiligen, maar omdat zij als geschenk niet deugt: zij voltrekt zich in de tijd, en dat is een constructiefout. Die pas kan worden hersteld als deze wereld boven de tijd wordt uitgeheven. „Ongeheven tot hoger bestaan. En daarvoor zorgt dan het „heil”.

2,2. De term „heil” spreekt ons natuurlijk wel aan.

Maar wees op uw hoede: hier wordt een wissel omgelegd: de Schepper, de Vader van onze Heiland, wordt hier gesmaad: als kon Hij Zijn Schepperstaak niet aan. Dit „heil” wil een correctie, een noodzakelijke correctie aanbrengen op het werk van de Schepper. Volgens hetzelfde recept, dat de satan de mens voorspiegelde (Gen. 3 : 2-6) toen hij hem verlokte zich met zijn fantasie op een balkon te plaatsen, vanwaar hij zijn Schepper van voldoende hoogte kon bespieden, of zijn bedoelingen met de mens wel zo zuiver en onbaatzuchtig waren als hij het liet voorkomen. Of hij de mens niet juist verhinderd zich naar hartelust, in volle vrijheid te ontplooiën.

2,3. Maar dit balkon bevindt zich in het luchtledig! Als von Münchhausen. Die verleidelijke plaats boven-de-tijd-uit, die „boventijdelijkheid”, dit „hoger bestaan” bestaat niet. Luchtspiegeling. Hier kan een schepsel van lijf en leden niet ademen. Wel denken?

Zijn organisch leven, zijn ontplooiing als schepsel is stilgezet. Het schepsel heeft zijn navelstreng doorgesneden: Gods Zoon weigert Zijn Vader te corrigeren op voorstel van de satan, en de dood treedt in. Het „In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij” is tot zwijgen gebracht. Maar van het theologisch balkon gaat de redenering door:

3. Pg. 199. „De zonde is niet maar een betreunswaardige misstap van onze eerste voorouders geweest, maar diep in de schepselmatige structuur van het riskante wezen mens verankerd”.

219. „Zelfs de op zichzelf blasfemische gedachte, dat God de oorzaak van de zonde is, blijkt nu een waarheid te bevatten”.

3,1. Ontstellend!

Hier komt tot uiting dat er een satanisch grondmotief werkt achter het thema „continuïteit-in-discontinuïteit”. Blasfemie van de eerste orde. De lijmpoging met „op zichzelf” en „een waarheid” kan dit niet verdoezelen. Beide termen zijn trouwens afkomstig uit het niemandsland van de boventijdelijkheid. En daar is geen koning: ieder doet er wat recht is in zijn ogen.

3,2. Dit satanisch grondmotief is het begonnen om de ontplooiing van de kosmos tot stilstand te brengen: het oogmerk, de oogappel van onze Schepper. Het „bijbels-theologisch” pincet houdt niet stil bij de correctie op Gods Openbaring: het

dringt door tot het leven in de moederschoot, tot dat in alle verbanden van de Creatuurlijke werkelijkheid.

3.3. Om deze ontplooiing evenwel veilig te stellen nam Gods Zoon onmiddellijk bij de val van Adam diens plaats in door Zich te schikken tot de staat van Schepsel. Weliswaar met de (kruis-)dood voor ogen, maar in de zekerheid van de overwinning en de opstanding. Ontplooiing houdt in de onstuitbare voortgang van Zijn Schepping, dynamisch voortgestuwd door Zijn kracht en in handen gelegd van de integrale mens van vlees en bloed, de man en zijn vrouw, kinderen, het perspectief van eeuwige toekomst.

3.4. Deze zekerheid luidt het evangelie van Johannes in met zijn magistrale ouverture - die Berkhof verwerpt, zie par. 1 - het telkens volgehouden refrein van „Ik en Mijn Vader zijn Eén”. Vader en Zoon werken, - Ieder voor Zich, Ieder voor Zijn deel, zelfstandig - *gezamenlijk* aan Hun gemeenschappelijk beleid. Waarbij Christus, Gods Zoon, nu ook Schepsel, in diep vertrouwen in Zijn Vader in Diens Majesteitlijke Heerlijkheid, bij Hem in alles te rade gaat, de wonderen en tekenen, die Hij op aarde verricht, telkens op Zijn gebed verrast uit de handen van Zijn Vader krijgt aangereikt. „Zo lief heeft God Zijn werksstuk, de Schepping, Zijn *kosmos* gehad, dat Hij Zijn enige, geliefde Zoon heeft over gehad om het te redden. (Joh. 3 : 16). Het geldt Zijn door Hemzelf volmaakt verklaarde kunstwerk met al die wonderbaarlijke wetten en inhaerente ordeningen om Zijn mensen te beveiligen in opperste gelukzaligheid. Zij zijn Zijn beeld!

3.5. Christus daalt dan ook, wat dat aangaat, onbezwaard af in het „vlees” dat Hij Zelf schiep. Alleen in dat „vlees” is voor het schepsel leven mogelijk, leven in de volle, diepe zin ervan, met onze zintuigen, onze emoties, onze onderlinge verstandhouding door ogen en handen, onze huwelijksgemeenschap. Vaak bespeuren wij onze onpeilbare weelde van meer nabij als we een ziekenhuis binnenkomen en de - tanende - rijkdom van het leven-in-het-vlees ontdekken: de individualiteit van patiënten en verzorgers, van het ogenblik. Hoezeer alles verweven is in de tijd.

3.6. Ons geluk te mogen leven in de *Creatuurlijke* werkelijkheid is ermee gemoeid, deze blasferische bewering van „zonde, verankerd in de schepselmatige structuur”, in haar leugenachtig satansbedrijf te doorzien. Zij betekent voer voor doemdenken! Wie haar aanvaardt neemt elke aansprakelijkheid voor echte zonde weg en blokkeert de weg tot bekering. Zij is een brouwsel van de „boventijdelijkheid”, een hersenschim, beeldendienst, laster van de Naam.

3.7. Hoe komt het toch, dat wij zo gemakkelijk verzeild raken in deze beelden-dienst? Omdat wij, mensen, zo licht gaan spijbelen, en onze plaats in Zijn Creatuurlijke werkelijkheid saboteren: het ge-

schenk van het leven-zoals-wij-het-ontvangen-in-Zijn-wereld.

Het veronderstelt immers dat wij ons, in onze ontplooiing tot *ontsluiting* van Zijn Schepping, richten naar Zijn Wet. En die werkt in ons gesataniseerde bestaan onze wrevel op (Rom. 4 : 15) en we zoeken naar een plaats die het ons veroorlooft ons aan Gods Wet te onttrekken. (Rom. 7 : 23).

3.8. Het grondmotief nu van de gnostiek drijft haar voort op deze boze weg, zodat ze zich inricht de Wet Gods te boven te komen. Haar denk- en voorstellingsvermogen móet daartoe zijn Creatuurlijke grens overschrijden, roofofbouw plegen op eigen levensfundament: het denken onttrekt zich daartoe aan de leiding van het geloof in Christus en Zijn hoog en wijs beleid, en laat zich verstarren tot beeldendienst, denk-beeldendienst in het niemandsland van de boventijdelijkheid. Maar die, zolang Christus' beleid met de aarde hem blijft dulden in opperst geduld, onafzienbare verwoestingen aanricht in Zijn wereld, en Hemzelf ertoe noopt vanuit Zijn hemel de schrikkelijke plagen te voltrekken, waarvan wij lezen in Openbaringen, in Zijn Majesteit van het Lam, dat Zich het recht heeft verworven de boekrol-met-zijn-zegelen open te breken.

3.9. De gnostische „bijbelse-theologie” verwerpt dit Woord en zoekt met haar kerkelijke geweldsorganisatie, door middel van het marchanderen met de grootmachten der wereld, de weerstand van de *gemeente* van Christus te havenen: alleen deze verstaat in haar verbondenheid met Hem, haar plaats in Zijn Scheppingsheerlijkheid en de liefelijkheid van Zijn Wet: de terreur van het pseudo-„heil” voltrekt zich „in-de-tijd” op dezelfde plaats onder Zijn dynamische heerschappij als de vrede van het waarachtige heil. Net als bij de kruisiging.

4. Het is daarom van belang het citaat van pg. 232 serieus te nemen. Pg. 232. „**Scheppingsordeningen**”: gezin, staat, arbeid, maatschappij hebben we niet behandeld. Bij een **dynamische conceptie** van de onderhouding past een **dynamische conceptie** van deze en andere vormen van samenleven. Deze patronen zijn aan zoveel verandering onderhevig, dat daarover binnen het kader van een **geloofsleer** weinig zinnigs valt te zeggen. We mogen er geen gevestigd kaakter aan geven, dat ze in Gods onderhoudingswerk niet hebben en dat alleen maar een op het verleden gerichte levenshouding van de gelovige zou bevorderen”.

4.1. De term „scheppingsordeningen” gaat hier uit van de foutieve veronderstelling - voor een evolutionist onontkoombaar - dat de „schepping” van statisch karakter zou zijn, met *vaste* „ordeningen”, en dat deze nu vanzelf meezwaaien met de ontwikkeling, al naar deze wil. B. voert hem in om bij zijn publiek aan-nemelijk te maken dat gezin, staat, arbeid, maatschappij en andere vormen van samenleven niet onderworpen zijn aan hun eigen Creatuurlijke structuur, maar toe-vallen aan de telkens weer wisselende,

beleidvoerende supermens, zoals hij zich zijn taak gelieft uit te denken in het niemandsland van de boventijdelijkheid. Hier werkt het afvallig grondmotief op volle toeren.

4.2. Opzettelijk wordt de term „een dynamische conceptie” herhaald. Eerst geklit aan het veeluidige theologische begrip van „onderhouding”. Maar dan simpelweg op grond van dit begrip gepredikt als maatstaf van handelen voor de in Gods Scheppingsstructuur als schepsel verweven mens! Het theologisch begrip als sleutel tot de kennis van God, zoals HIJ Zijn schepselen, ieder in zijn situatie, de weg wijst in die onoverzienbare Creatuurlijke werkelijkheid!

4.3. Deze, aldus ge-impregneerde, paaps- of -schaaps-„gelovige” moet nu niet een op het verleden gerichte geloofshouding aannemen. Zo staat het er. Maar wat kan de man anders! Dit ligt helemaal in de lijn van het praeparaat! Maar goed. Dat mag dus niet. Waarom eigenlijk niet?

4.4. Omdat hij dan „verankerd blijft in zijn schepselmatige structuur”. „In de tijd”. Hij moet naar dat „heil” van de boventijdelijkheid, dat deze theoloog voor hem toebereidt.

4.5. Maar dan eerst weer de term „dynamisch”. Deze werkt stellig suggestief. Maar hij is in het niemandsland van de boventijdelijkheid evenzeer een Fremdkörper als het z.g. „heil”. Daar heerst de dood. Een „dynamische conceptie” is vrucht van een denkmacht die zich overeind houdt dank zij de dynamis, waarmee de Schepper Zijn Schepping voortstuwt in de kaders, die Hij tot aanzijn riep en die de mens als Zijn bevoorrecht schepsel met zijn volle, integrale leven als inzet zal moeten eerbiedigen om de kosmos te kunnen ontsluiten. Hij zal daarbij en toekomst en heden en verleden, alle in-de-tijd!, met dezelfde aandacht in het vizier houden, luisterend naar Hem, Die Zijn ambtsdragers terugwees naar het begin, toen ze Hem ten gerieve van hun willekeur tot concessie zochten te lokken. Mt. 19 : 8v.

4.6. En dat geldt evenzeer voor de andere „gebieden” die B. aan de mens wil trekken, als voor het huwelijk. Wel faalt hier die „heils”-supermens het jammerlijkst in het bepalen van zijn wet, hoezeer ook op de toekomst gericht. De Wijsheid openbaart in de Spreuken (b.v. 5, 15 vv) de onfeilbare weg voor hem, die Gods Wet in het oog houdt.

4.7. „Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt”. Joh. 17, 3.

Vreemdelingen binnen onze poorten

4a. Een Vijandbeeld?

Islam betekent: totale onderwerping aan Allah op alle terreinen van het leven. Overal wordt de naam van Allah bij geroepen. Het eten, het uit en naar bed gaan, het tanken van benzine en dergelijke geschiedt in de naam van Allah, de barmhartige weldoener. Volgens de Koran is Allah in de mens aanwezig: Ik ben u nader dan uw eigen slagader. De alwetendheid van Allah wordt beleden: Allah ziet een zwarte mier op een zwarte rots in een pikdonkere nacht. Allah wordt inderdaad overal bij betrokken. Zo levend: gebod op gebod, regel op regel naar de wil van Allah.

Wat zal dat allemaal eeuwig tegenvallen, als de moslims voor de levende God, de Schepper van hemel en aarde moeten verschijnen om rekenschap af te leggen van hun gedachten, woorden en werken. In eigen kracht geleefd? Dan zal het klinken: Ga weg van Mij; Ik heb je nooit gekend.

I. A. Kole. *De Dreiging van de Islam*, p. 95

De Islam is dus een dreiging, zagen we twee artikelen terug. Het Westen is afvalig geworden, de geestelijke en morele kracht van het Westerse Christendom is verzwakt en de Islam presenteert zich als een eindtijdverschijnsel. Het heeft te maken met de Antichrist, die in het boek Openbaring wordt aangekondigd. Dat is - met bepaalde nuances - toch wel het „bijbelgetrouwe” standpunt, zoals dat daar, zonder commentaar, werd weergegeven.

Deze keer wil ik die visie van een aantal kanttekeningen voorzien. Ik acht er dingen in aanwezig die onze aandacht verdienen, maar zeg er al op voorhand bij dat ik er ook ernstige bedenkingen tegen heb. Méér nog, dat de implicaties van deze visie mij in hevige mate verontrusten. Laat ik proberen deze positieve en negatieve punten eerlijk en helder op een rij te zetten.

Tot nadenken stemmend

Positief acht ik het uitgangspunt van elk van de drie geciteerde scribenten. Het gaat hun om de *Waarheid* van de Schriften. Het gaat hun om een waarachtig verstaan van de Bijbel in zijn totaliteit. Men beschouwt de Bijbel als normatief voor ons handelen en denken, men wil ook de wereldpolitiek en het verschijnsel „andere religies” zien in Bijbels licht.

Ook spreekt er grote levensernst uit hun woorden. Ze zijn werkelijk bewogen met de situatie waarin de Kerk van Christus zich bevindt. Zelfs al zou men bepaalde dingen anders zien of zeggen, dan nog is het goed dat in het midden der gemeente zulke stemmen gehoord worden en de juistheid van hun mening overwogen wordt.

In welk kader?

Dan is echter wel aan de orde dat men de totaalbeschouwing moet kennen waarbinnen de visie op de Islam een plaats krijgt. De heer Kerkhof, die mij in zijn lezing (zo'n acht bladzijden) de minste documentatie in dezen verstrekt, gaat - daar ben ik van overtuigd - uit van de onver-

korte waarheid van de totale Schrift. Ik zou hem als „gewoon orthodox” willen bestempelen.

De heer Kole spreekt vanuit een denk-kader zoals men dat in zijn Gereformeerde Gemeenten en in b.v. de SGP aantreft. Als hij het heeft over de vraag of de Overheid moskeebouw moet subsidiëren, is zijn antwoord duidelijk negatief. „De Overheid, die ons van God gegeven is”, zegt hij op blz. 29 van zijn boek, „moet toch ook in dezen als Gods dienaar optreden. Alles weren wat de voortgang van de verkondiging van Gods Woord in de weg staat. Zij moet oppassen dat ze niet onttrokken wordt in het kielzog van het beest uit de zee, de volkerenmassa en het beest uit de aarde, de valse profeet. Mohammed, de stichter van de Islam, was een valse profeet.”

Bij de heer Baar constateer ik een chiliastisch kader. Hij spreekt vanuit een eindtijd-beschouwing die zich op de komst van het Duizendjarig Rijk oriënteert. „De Islam is de gemeenschappelijke basis die de tien koningen, en met hen de hele wereld, voor de eindtijd verenigt. (Daniël 7 : 24; Openbaring 13 en 17 : 12). . . . „De openbaring van Johannes lijkt steeds meer op een krante-artikel van morgen . . . Momenteel volgen de gebeurtenissen zo snel op elkaar dat enkele voorspellingen uit de Bijbel al zijn achterhaald.” (23, 24) Over de komst van president Sadat naar Jeruzalem, bijna tien jaar geleden, lees ik: „De hele wereld zag op de televisie het grote ogenblik waarop de vredevorst Jeruzalem binnentrok. Een reporter zei: 'het is alsof de messias komt'. Daarna kon de hele wereld meeleven hoe Sadat, de vredevorst, in de Al-Aqsamoskee, die op het voormalige joodse tempelplein staat, voor Allah, de God die zich boven andere goden verheft, uitriep: 'Allah hoe akbar' en 'Allah hoe akbar' ” (sic., p. 187). Over de Tempel sprekend zegt hij: „De Tempel van Israël, Jezus Christus, is vervangen door een gebouw dat beheerst wordt door de geest van de antichrist, door een macht die korte tijd de wereld en zo mogelijk de

uitverkorenen verleidt.” Ook voor hem staat de Islam dus in een profetisch kader, van gebeurtenissen die al lang geleden zijn voorgezegd. Dat is niet bij voorbaat hetzelfde profetische kader waar Kerkhof over spreekt.

Ik maak dus onderscheid tussen de kaders waarbinnen deze drie scribenten hun visie op de Islam weergeven. Het moge duidelijk zijn dat ik verreweg de meeste moeite heb met de chiliastische opvattingen van Baar.

Goed geïnformeerd? Goed geformuleerd?

Dat brengt me bij een volgend gegeven. Ik vraag me in elk geval bij het boek van Kole af hoe goed het is gedocumenteerd en geformuleerd. Het gaat niet aan het werk van broeders (te) hard aan te vallen; bovendien heb ik bij enkele ontmoetingen met de heer Kole een hoge mate van respect voor hem verkregen. Dat neemt - helaas! - niet weg dat ik zijn boek op meer dan enkele onjuistheden heb betrapt! Hij noemt de pelgrimstocht „hadjie” in plaats van „hadj” (de hadji” is de pelgrim zelf (p. 80). Hij meldt aantallen moslimse gastarbeiders die er m.i. ver naast zitten. Meer valt te noemen. Het spijtige is dat in dit boek - met zijn nogal rommelige indeling - een herkenbaar pogen aan ons christelijke belijden vast te houden gepaard gaat met niet altijd even trefzekere informatie over de Islam. Dat maakt dat ik ook nogal aarzel om dit boek *De Dreiging van de Islam* als een betrouwbare gids voor de Islam aan te bevelen.

Ook Baar presenteert veel van zijn gegevens op een „hapsnapperige manier”, uit allerlei zeer uiteenlopende bronnen verkregen gegevens. Het maakt het zo moeilijk een samenhangende weergave van de Islam als geloofssysteem te vinden.

Hagar of Ismaël

Dat brengt me bij een specifiek onderwerp, dat zowel bij Baar als in de lezing van Kerkhof wordt aangetroffen: het verhaal van Hagar en Sara, en van Ismaël en Izaäk. Beiden geven het gebeuren in Genesis weer, Baar maakt ook melding van Paulus' woorden over Hagar in Galaten 4 : 21-31.

We lezen bij beiden hoe er vanaf een zeer vroeg moment vijandschap bestond tussen Izaäk en Ismaël; ook hoe Abrahams ongeduld bij het verwachten van een zoon „profetisch bekeken” tot de huidige problematiek van het Midden-Oosten voert.

De uitspraak over Ismaël, dat hij is „een wilde ezel van een mens; zijn hand zal tegen allen zijn en de hand van allen tegen hem” (Genesis 16 : 12) wordt door Baar instemmend geciteerd. Beiden maken echter weinig of geen melding van het feit dat de Here ook aan Ismaël het leven en water schenkt, dat Hij zijn engel voor de jongen gebiedt. Wordt hier bij Genesis 21 niet teveel accent gelegd op vers 10: - „Jaag de slavin met haar zoon weg, want de zoon van deze slavin zal niet

erven met mijn zoon, met Izaäk" - en te weinig op vers 20 - „en God was met de jongen en hij groeide op”?

Wat Galaten 4 : 21-31 betreft, studie van deze Schriftplaats en van een aantal degelijke commentaren hebben mij niet nader gebracht tot de mening als zou hier ook iets over de Arabieren en hun vijandschap tegen Israël worden gezegd. Het gaat hier veeleer om de grote tegenstelling tussen diegenen die (als Jood) Christus als Messias hadden aanvaard en diegenen binnen het joodse volk die dat niet hadden gedaan. In dat verband worden laatstgenoemde in verband gebracht met „Hagar”, „een berg in Arabië” (wat aanleiding gaf tot veel speculaties bij Bijbeluitleggers en vruchteloos zoeken naar de juiste locatie). Zij worden op „één lijn gesteld met het tegenwoordige Jeruzalem, want dat is met zijn kinderen in slavernij”. De anderen die Christus hebben leren kennen worden geduid als verbonden aan „het hemelse Jeruzalem, want dat is vrij; en dat is onze moeder.” (vss. 25, 26).

Wie in dat erkend moeilijke gedeelte, waar Paulus een redeneertrant volgt, die op die der rabbijnen lijkt, teveel lading geeft aan die zinsnede „Er staat immers geschreven dat Abraham twee zonen had, een bij de slavin en een bij de vrije. Maar die van de slavin was naar het vlees verwekt...” (vers 22, 23), legt de Bijbel woorden in de mond over Ismaël, Hagars zoon, die hier niet zó aan de orde zijn.

In dat verband kan ik het niet laten wat te citeren uit een zeer lezenswaardig boekje van de Oxfordse (kerk)historicus R. W. Southern, *Western Views of Islam in the Middle Ages*.

De negende-eeuwse kerkelijke schrijver Beda aanvaardt de Schrift, dat de Arabieren de afstammelingen van Hagar zijn, via Ismaël. De beschrijving van „een wilde ezel als een mens” paste ook volkomen bij het gedrag van de Moorse legers der Saracenen. „Er was alleen wel een probleem: „Waarom heetten deze volkeren nu toch *Saracenen*, als ze niet van *Sara* afstamden maar van *Hagar*?”

„Dit was”, zegt Southern, „het soort vraagstuk waarin geleerde schrijvers graag hun tanden zetten; het is onnodig om hen in al hun abstruse speculaties te volgen.” (a.w., p. 17).

Over de koppeling van gedeelten uit Daniël met de opkomende Islam heeft Southern ook het nodige wetenswaardige te melden. Hij traceert die gedachte naar het negende eeuwse Spanje. Daar waren twee mannen, de later als titulair bisschop van Toledo gestorven martelaar Eulogius, en de leek Paulus Alvarus, schrijver van een polemisch boekje *Indiculus Luminosus*. Voor beiden was het Islamitische Rijk het vierde, na het Assyrische, Perzische en Griekse Rijk. De Islam was derhalve ook het vierde beest van Daniël 7 : 21-23. De drie koningen die onderworpen werden waren die der Grieken, Franken en Gothen. De uitspraak in Daniël 7 : 25 - „hij zal er op uit zijn tijden en wet te veranderen” - kon slechts slaan op Moham-

med, die immers een nieuwe moslimse tijdsrekening en een nieuwe wet invoerde. Ook bij deze mannen werd de Islam geplaatst binnen een ruimer kader van eindtijdverwachting. De $3\frac{1}{2}$ tijd die in Daniël 7 het beest gegeven wordt werd geïnterpreteerd als $3\frac{1}{2}$ x 70 jaar, 245 jaar. Als men dan Mohammeds optreden in 618 A.D. laat beginnen (wat onjuist is) dan was het einde aller dingen zeer nabijgekomen.

Southern merkt op: „Ik zal niet alle teksten citeren die men uit boeken als Job en Openbaring haalde om de ingewikkelde berekeningen van deze achtervolgde mensen te staven. Hun geestelijke worsteling en de dringende plicht die ze ervoeren om hun medemensen te doordringen van hun besef van gevaar en zending verleent waardigheid aan een systeem dat intellectueel gezien nergens op kan bogen. En dat is méér dan men zeggen kan van velen van hen die in hun voetspoor getreden zijn.” (Southern, p. 24).

On-bewogen

Na alle vragen die ik heb over (mijns inziens) verdachte methoden van theologiebedrijven die ik bij Baar opmerk moet nog één ding worden genoemd. Wat me het meest verontrust.

Zoals al gezegd, maak ik zeker onderscheid tussen de diverse geciteerde zienswijzen. Ook geef ik toe dat ik niet met zekerheid kan zeggen hoe deze drie mensen in de praktijk met het verschijnsel Islam of met moslims, bijvoorbeeld in ons land, omgaan. Dat neemt niet weg dat ik me wél een beeld kan vormen, meen ik, over het effect dat hun werk op een groot aantal, zo niet alle, lezers hebben kan. En dat is, vrees ik, een *afnemende bewogenheid met de moslimse medemens*.

Als ik de Islam als een „godsdienst uit de afgrond” beschouw, gesticht door een valse profeet, een stelsel dat alleen uit is op de val van het Westen en de ondergang van de Kerk, kan ik nog onbevangen, laat staan bewogen omgaan met mensen die die religie aanhangen? Zal de Christelijke Kerk hier te lande, die in het algemeen helemaal niet „hoog heeft gescoord” in het oppakken van een taak voor „vreemdelingen binnen onze poorten” zich zo niet helemaal gedrongen voelen moslims van grote afstand en met grote argwaan, te bekijken?

Ik weet niets van Baar, dus ook niet hoe hij 25 jaar lang zendeling in een moslimland is geweest. Wie weet heeft hij er met grote zegen en met grote liefde gewerkt. Wat ik wél weet is dat in het hier besproken boek geen begrip voor, laat staan liefde en bewogenheid voor, de moslims wordt gekweekt. Zijn „intuïtief begrip... voor de ontwikkeling van de ontwakende reus in het Midden-Oosten” (a.w., p. 13) geeft mij als lezer slechts reden elk contact met moslims te willen vermijden!

Al komt zijn boek uit de zgn. „evangelische hoek”, mijn bezwaar is dat ik het -al met al - zo weinig een evangelisch getuigenis hoor uitdragen! Waar vind ik de motivatie te lijken op de Grote herder der schapen, die alle mensen, vooral ook hen die Hem niet als Redder kennen, liefheeft?

Dat dat accent ontbreekt vind ik een veel ernstiger zaak nog dan Baars' theologische onderbouwing die ik persoonlijk een abominabele theologie acht.

En ook bij het boek van Kole heb ik zo mijn vragen. (De lezing van Kerkhof geeft me op dit punt geen aanknopingspunten, zodat ik dat laat voor wat het is.) In het citaat bovenaan dit artikel gaat het over Christus' huiveringwekkende opmerking: „ga weg van Mij; Ik heb je nooit gekend!” Maar staat dat in Mattheüs 25, ook niet - en alleréerst - als opmerking aan mensen die met anderen niet bewogen waren? Hebben we hongerigen gevoed, dorstigen te drinken gegeven, gevangenen bezocht, *vreemdelingen gehuisvest*?

Het lijkt me niet ondenkbaar, om niet te zeggen zeer waarschijnlijk, dat die woorden van de Rechter gericht zijn aan mensen die zeiden (en meenden!) Hem te kennen en nu van Hem te horen krijgen dat dat niet het geval was...

Mocht die kant van de zaak er ook bij zitten, dan moeten we, dunkt me, twee dingen duidelijk onderscheiden. We zullen een klaar en helder getuigenis moeten geven van wat ons als Christenen bezighoudt, wat we geloven, etc. En we zullen - ik denk zonder reserve zelfs - ons moeten wijden aan het daadwerkelijk ondersteunen van de zwakken in onze samenleving. Beide opdrachten liggen er. Geen van beide mag tegen de ander worden weggestreept.

Wat er ook theologisch van de Islam te zeggen moge zijn, het mag *niet* betekenen dat we van medemensen een *vijandbeeld* maken. Dat is - voorlopig - mijn conclusie bij lezing van deze pogingen om de Islam in een „eindtijd-schema” te plaatsen.

Volgende keer: opmerkingen bij de „oecumenische visie”.

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen. Voor een afspraak met de maatschappelijk werker of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting, telefoon 03403-77071. Het adres is: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten.

Redactie ontving

50 gouden huwelijksjaren (prinses Juliana en prins Bernhard) met bijdragen van vijftig bekende Nederlanders, met een inleiding van **drs A. H. Hazenkamp**. 128 blz., f 25,-; uitg. La Rivière en Voorhoeve, Kampen.

Zending en Bevrijdingsbewegingen, H. W. Ophoff e.a. Gereformeerde Missiologische Opleiding; 43 blz., f 8,-; uitg. Van den Berg, Kampen.

Voorbij de vanzelfsprekendheid; zes gesprekken over kerk en secularisatie; red.: **Trudi Klijn**; 110 blz., f 17,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Ooggetuigenverslag van het leven van Jezus, onder hypnose verteld, opgetekend door **Peter v. Mare**; 140 blz., f 24,70; uitg. Ankh-Hermes b.v., Deventer.

Kerkelijk Magazijn, eerste jaargang nummer 9/10; Postbus 280, 6400 AG Heerlen.

Arnold Mol, Samen winnen in je huwelijk. 163 blz., f 21,50; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk II te Zwolle

Het adres van het kerkelijk bureau van de Nederlands Gereformeerde Kerk (II) te Zwolle luidt sinds 1 januari 1987 als volgt: S. Gerkema, Wanningstr. 163, 8031 ZT Zwolle. Tel. 038-540377.

De Ned. Geref. Kerk (II) van Zwolle opende een postbus. Alle correspondentie, gericht aan kerkeraad, diakonie en commissies kan in het vervolg worden geadresseerd aan: Postbus 51, 8000 AB Zwolle.

Ned. Geref. Kerk van Enschede-Noord

In het nummer van 19 december j.l. werd onder „Kerknieuws” de adreswijziging van de boekhouder doorgegeven. Helaas werd het postcodenummer foutief vermeld. Het juiste adres luidt: Veenstraat 92, 7511 AT Enschede.

Radio-kerkdienst 18 januari 1987

Op zondag 18 januari a.s. zal de middagkerkdienst van de Ned. Gereformeerde Kerk van Doorn worden uitgezonden via radio 5. Aanvang 5 uur namiddag. Voorganger: ds W. Borgdorff. De gedrukte preek is verkrijgbaar bij het prekenbureau van de Ned. Geref. Kerken, Postbus 1201 DA Hilversum; te bestellen per briefkaart met f 1,50 aan postzegels bijgeplakt of per giro door storting van f 1,50 op nummer 60 600 van de IKON Hilversum. Bandjes met opname van de dienst zijn verkrijgbaar tegen kostprijs bij de stichting De Brug te Dronten Lancasterdreef 148, 8251 TD Dronten, tel. 03210-3673.

Zending op Soemba

Het achterstallige bedrag voor de nog te betalen pensioenpremie is bijna binnen. Dankbaar en verwonderd heeft uw penningmeester - na 14 dagen vakantie - de enveloppes met de giroafrekeningen opengemaakt. Op enkele honderden guldens na is het in november genoemde bedrag van f 25.000,- ontvangen. Dank u wel!

Dankbaar zijn wij dat dit geld is ontvangen en dat de kas van het Convent zonder schulden kan worden overgedragen aan S.O.S.

Verwonderd omdat de HERE het weer mogelijk maakte, dat het werk kan doorgaan. Daarom gaat het. Het doen uitdragen van Gods Woord over het rond der aarde. Onze Vader zorgt daar zelf voor.

Dan nog dit: Het gironummer en de tenaamstelling van de girorekening blijft hetzelfde. De nieuwe penningmeester na 15-1-87 is de heer J. H. Bosman, Montfoortlaan 12 in Hazerswoude-Dorp. De kerken, die de laatste collecte nog niet hebben overgemaakt, kunnen dat op het hieronder vermelde nummer overmaken. Vóór en ná 15 januari. Postrekening 1687238 van penningmeester Zending op Soemba, Fazantstraat 45, Maassluis.

Uit breder kring

BMZG Nederland

De bijbelse en medische zendingsgemeenschap (BMZG) te Zeist bestaat binnenkort 10 jaar. Sinds de aanvang van de werkzaamheden zijn al meer dan 40 zendingscandidaten uitgezonden naar Azië (o.a. Nepal), terwijl een twintigtal zich op uitzending voorbereidt. Het gaat hier om professionele

krachten, zoals artsen, verpleegkundigen, technisch personeel, landbouwkundigen, onderwijzers e.d.

Veel geld is nodig voor dit werk, dat veelal geschiedt in gebieden, waar normaal geen of nauwelijks zendingswerk wordt toegeleefd.

U kunt dit werk steunen door overmaking van een bedrag op postgirorekening 1942305 ten name van BMZG.

Opbouw- en Toerustingsdagen van de vereniging „De Christenvrouw”

Belangstellende christenvrouwen zijn hartelijk welkom op:

- A. Dinsdag 27 jan. a.s. in het Cultureel Centrum „De Coehoorn”, Coehoornstraat 17 te Arnhem.
Spreker: Ds J. van Amstel uit Ede.
Onderwerp: „Het verleggen van de grenzen”.
Ca. 5 minuten lopen van het station.
- B. Dinsdag 24 febr. a.s. in gebouw „de Haven” (bij de Grote Kerk) van Echtenstr. 37 te Hogeveen.
Spreker: Mevr. drs M. Dieperink uit Zeist.
Onderwerp: „Oosterse godsdiensten en hun gevaren”.
Ca. 10 min. lopen van het station.
- C. Donderdag 19 maart a.s. in Herv. verenigingsgebouw „De Schakel”, Oranjelaan 10 te Nijkerk.
Spreker: Prof. dr W. H. Vellema uit Apeldoorn.
Onderwerp: „De genetische manipulatie”.
Ca. 10 min. lopen van het station.

De dagen duren van 10.15-14.30 uur. Koffie vanaf 9.45 uur. S.v.p. lunchpakket meenemen. Toegang vrij (collecte). Boeken-tafel aanwezig.

Inlichtingen en opgave: Telefoon 05939-437.

Studiedag

„Kreatieve Evangelisatie

De Internationale Bijbelbond in Culemborg organiseert in het voorjaar van 1987 een serie studiedagen over evangelisatie, die openstaan voor alle belangstellenden.

De eerste dag zal gehouden worden op zaterdag 24 januari a.s. van 10.00 uur tot 16.00 uur in het landelijk centrum van de Bijbelbond, Slotstraat 13 te Culemborg. Het thema voor deze studiedag is „Kreatieve Evangelisatie”.

Naast de bestaande manieren van evangelisatie wordt de laatste tijd gezocht naar nieuwe, creatieve vormen om het evangelie door te geven. Dhr. Harry Nijhof, medewerker van „Jeugd met een Opdracht”, zal samen met de deelnemers proberen „handen en voeten” te geven aan deze vaak verrassende manier om met het evangelie anderen tegemoet te treden. 's Middags zal de evangelisatie-mimegroep „Silent Voices” het stuk „Shaddai” opvoeren.

De medewerkers van de Bijbelbond zorgen voor koffie en thee op de dag; men wordt verzocht zelf een lunchpakket mee te nemen.

Voor de onkosten van de dag zal een kollekte gehouden worden. Opgave kan plaatsvinden op bovenstaand adres of telefonisch bij Huub de Heer, tel. 03540-17834, toestel 13.

De eerstvolgende studiedag zal gehouden worden op zaterdag 28 februari a.s. Die dag zal dhr. Joop Strietman spreken over „De waarde en praktijk van lektuur-evangelisatie”.

*U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.*

Neem zelf een abonnement.

Opbouw
voor mij.

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement

Naam

Adres

Postcode en plaats

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum